

საქართველო, ქ. თბილისი, 0198, კახეთის გზატკეცილი, #99, ტელ: (+995-32) 116 001; ელ.ფოსტა: ncdc@ncdc.ge; ვებ.გვერდი: www.ncdc.ge
99, Kakheti Highway, Tbilisi, 0198, Georgia, Phone: (+995-32) 116 001; E-mail: ncdc@ncdc.ge; Web: www.ncdc.ge

**სსიპ ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი
“კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის სტრატეგიული
გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშზე“
დასკვნა**

დამგეგმავი: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის
სამინისტრო

დამტკიცებაზე პასუხისმგებელი: მარტვილის მუნიციპალიტეტი

ანგარიშის წარმდგენი: შპს „არქიტექტურული ბიურო“

საქმიანობის შემსრულებელი: შპს გის და დისტანციური ზონდირების
საკონსულტაციო ცენტრი „გეოგრაფიკი“

წარმოდგენილი სტრატეგიული დოკუმენტის სკოპინგის ანგარიში მნიშვნელოვნად
განსაზღვრავს მარტვილის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კურორტ ლეზარდეს
განაშენიანების და მიმდებარე ტერიტორიის განვითარების, სამომავლო
დაკავშირებულ ასპექტებს და შეფასებას საზოგადოებასთან კონსულტაციის გზით.

მარტვილის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების
განვითარებაში სახელმწიფო, მუნიციპალური თუ კერძო პირების მიერ დაგეგმილი
ღონისძიებების განხორციელებისათვის უპირველეს საჭიროებას წარმოადგენს
ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის (გრგ) დოკუმენტაციის მომზადება,
რომლის ამოცანაა დასახლების მთელი ტერიტორიის განვითარება, მისი გამოყენებისა
და განაშენიანების ზოგადი რეგულირება და სათანადო უზრუნველყოფა.

წარმოდგენილი პროექტი მოიცავს შემდეგ 4 ეტაპს:

ეტაპი 1: განაშენიანების რეგულირების გეგმის გეგმარებითი დავალების
შედგენისათვის, წინასაპროექტო კვლევისა და სტრატეგიული განვითარების ხედვის
(კონცეფცია) შემუშავება;

ეტაპი 2: თვითმმართველობის მიერ გასაცემი გეგმარებითი დავალების შემუშავება და დამტკიცება;

ეტაპი 3: განაშენიანების რეგულირების გეგმის შემუშავება;

ეტაპი 4: კურორტ ლებარდეს ტერიტორიების გამოყენებისა და განაშენიანების რეგულირების წესების შემუშავება.

სკოპინგის ანგარიშის მომზადების დროს „კურორტ ლებარდეს გრგ“-ის პროექტი იმყოფება მე-3 ეტაპით განსაზღვრული სამუშაოების განხორციელების პროცესში.

კურორტ ლებარდეს ქალაქთმშენებლობითი ანალიზისა და ზოგადი გეგმარებითი რეკომენდაციების შესაბამისად, მნიშვნელოვანია წინასაპროექტო კვლევებით დადგენილი ძირითადი მოცემულობები, რომლის საფუძველზეც მომზადდა კურორტ ლებარდეს განაშენიანების გენერალური გეგმის წინასაპროექტო კვლევის დასკვნითი ანგარიში.

„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“-ს საქართველოს კანონის მე-3 -თავის, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება - მოთხოვნების შესაბამისად, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ჩატარება სავალდებულოა იმ სტრატეგიული დოკუმენტებისათვის, რომლითაც დგინდება სამომავლო განვითარების ჩარჩო კოდექსის პირველი და მე-2 დანართებით გათვალისწინებული საქმიანობებისათვის, მათ შორის დაგეგმარებისა და სივრცითი მოწყობის დროს, რათა საბოლოო დოკუმენტში გათვალისწინებულ იქნას ადამიანის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ასპექტები და მინიმუმამდე იქნას შემცირებული გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე უარყოფითი ზემოქმედება.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, “კურორტ ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის დასკვნის“ საფუძველზე, ადამიანის ჯანმრთელობაზე ჰაერის დაბინძურების, სასმელი წყლის და ადექვატური სანიტარიის, ჯანსაღი ცხოვრების წესის ხელშეწყობის, საერთო სარგებლობის მწვანე სარეკრეაციო არეალზე ხელმისაწვდომობის, რადიაციული უსაფრთხოების ჰიგიენური ასპექტების, მოსახლეობის დაცვის ფიზიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური ფაქტორების ზემოქმედების, ხელმისაწვდომობა სამედიცინო სერვისებზე (რომლებიც პირდაპირ თუ არაპირდაპირ უკავშირდება გადამდები და არაგადამდები დაავადებების განვითარებას) განხილვისას გამოყენებული იქნა ორი ინსტრუმენტი:

1. წარმოდგენილი ინფორმაციის კვლევების/ მტკიცებულებების შეფასება;
2. წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე პრიორიტეტული ზემოქმედების ფაქტორების იდენტიფიცირება და რეკომენდაციების მომზადება.

შეფასებებისა და რეკომენდაციების მოსამზადებლად გამოყენებულ იქნა საქართველოში მოქმედი შემდეგი კანონები, ხელშეკრულებები და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები და საერთაშორისოდ აღიარებული დოკუმენტები, კერძოდ:

„ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“ საქართველოს კანონი;
„წყლის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„ნიადაგის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„მდინარეთა ნაპირების რეგულირების შესახებ საქართველოს კანონი;
„ნიადაგების კონსერვაციისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი“ საქართველოს კანონი;
„ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი
„კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„სამოქალაქო უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს კანონი;
„ევროპის ლანდშაფტების შესახებ“ კონვენცია;
„ევროპის არქიტექტურული მემკვიდრეობის დაცვის“ კონვენცია
„ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული საფრთხეების შემცირების ეროვნული სტრატეგიის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 14 თებერვლის N164 დადგენილება,
„საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი“ საქართველოს კანონი;
„სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 3 ივნისის №260 დადგენილება
„ტერიტორიების გამოყენების და განაშენიანების რეგულირების ძირითადი დებულებების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 3 ივნისის №261 დადგენილება;
„საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია“ საქართველოს პარლამენტის 2011 წლის 31 დეკემბრის №5589 დადგენილება;
„საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის „საქართველო 2020“ დამტკიცებისა და მასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 17 ივნისის N400 დადგენილება;

UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE (UNE CE). Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment. UNITED NATIONS. New York and Geneva, 2012;

GUIDELINES ON PRACTICAL APPLICATION OF STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN GEORGIA. OECD, UNEP, UNECE and UNIDO. 2016;

NHS. London Healthy Urban Development Unit. Rapid Health Impact Assessment Matrix. 2017;

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის სახელმძღვანელო დოკუმენტები

<https://www.who.int/hia/en/>

ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველსაყოფად შემუშავებული სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმები, ტექნიკური რეგლამენტები, სხვადასხვა სექტორალური სტრატეგიები და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული რეკომენდაციები.

წარმოდგენილი ინფორმაციის კვლევების/ მტკიცებულებების შეფასება.

წარმოდგენილი სკოპინგის დოკუმენტით ირკვევა, რომ ლებარდეს გრგ-ს შემუშავებას განსაზღვრავდა „სივრცითი მოწყობისა და ქალაქთმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ 2005 წლის 2 ივნისის #1506 საქართველოს კანონი (მუხლი 30) აღსანიშნავია, რომ ამჟამად იგი ძალადაკარგულია და მოქმედებს 2018 წელს 20 ივლისის „საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი“ საქართველოს კანონი, რომლის მოთხოვნების და ასევე „სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 3 ივნისის №260 დადგენილების და „ტერიტორიების გამოყენების და განაშენიანების რეგულირების ძირითადი დებულებების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 3 ივნისის №261 დადგენილების შესაბამისად, ჩვენთვის მნიშვნელოვანია ტერიტორიის განაშენიანების დროს სხვადასხვა ინტენსივობის მქონე საცხოვრებელ ზონებში გათვალისწინებულია თუ არა სარეკრეაციო სივრცეები, ჯანდაცვის და სპორტული მოედნები, ხომ არ არის დარღვეული შესაბამისი ზონირების პრინციპი და განთავსებულია ობიექტი, რომელიც ზიანს აყენებს გარემოს და ადამიანის ჯანმრთელობას.

კურორტ ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის პრიორიტეტების შესაბამისად, უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს ბუნებრივი გარემოს და ეკოლოგიური უსაფრთხოების დაცვა, მოსახლეობისათვის განვითარების თანაბარი პირობების შექმნა, მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის გამოვლენისა და დაცვის მაქსიმალური აქტუალიზება და ქალაქთმშენებლობითი ინტერპრეტაცია, საკვლევ არეალში ძირითადი „ცხელი წერტილებისა“ და

პრობლემების გამოვლენა, მათ მიმართ არქიტექტურული-გეგმარებითი თუ ადმინისტრაციული ღონისძიებების დასახვა, საზოგადოების ინტერესების უზრუნველყოფა, სამომავლო საინვესტიციო პროგრამების შემუშავებისათვის საფუძვლების შექმნა და სხვა, რაც თავის მხრივ ადრეულ ეტაპზე განსაზღვრავს და ხელს შეუწყობს საკვლევ ტერიტორიაზე რეალურად მნიშვნელოვან პრიორიტეტულ საკითხებზე ორიენტირებას, რესურსების ეფექტურად გამოყენებას და საფუძვლად დაედება მარტვილის რაიონის კურორტ ლეზარდეს და მიმდებარე სოფლებში ეკონომიკური განვითარების ნებისმიერი სახის გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე უარყოფითი ზემოქმედების ადრეულ ეტაპზე პრევენციას და ჯანმრთელობის ხელშეწყობის¹ პოლიტიკის განხორციელებას.

კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გენერალურ გეგმაში ადამიანთა ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების განხორციელება გავლენას მოახდენს იმ ფაქტორებზე, რომლებიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე. ეს ფაქტორებია:

- ჯანსაღი ცხოვრების წესი (მოსახლეობის სიმჭიდროვე, საზოგადოებრივი ობიექტების ადეკვატურობა (სკოლამდელი აღზრდა, განათლება, ჯანმრთელობა, უსაფრთხოება, ფეხით სიარული, ველოსიპედები, გამწვანებული ტერიტორიები);
- სოციალური დაცულობა (უსაფრთხო საცალფეხო გადასასვლელი, დაბალი მოძრაობის სიჩქარე საცხოვრებელ ადგილების მიდებარედ, ხმაურის შემცირება, ქუჩის განათება, ბიზნეს შესაძლებლობები);
- საცხოვრებლის ხარისხი (გარემო, სამშენებლო მასალები, საცხოვრებლის განლაგება, სივრცის ადეკვატურობა, შენობების ორიენტაცია მზის პირდაპირი სხივების შესაბამისად და ა.შ.);
- სამუშაო და განათლება (სამუშაო ადგილების და განათლების ხელმისაწვდომობა) საზოგადოებრივი სერვისების (სკოლამდელი აღზრდის, განათლების, ჯანმრთელობის, უსაფრთხოების) და საყოფაცხოვრებო მომსახურების (ბანკები, მაღაზიები, აფთიაქები, სილამაზის სალონები და ა.შ.) ხელმისაწვდომობა და წვდომა.
- უსაფრთხოება (სათვალთვალო კამერების დაყენება, საცალფეხო და საფეხმავლო ბილიკების პასიური დაკვირვება, საზოგადოებრივი ტრანსპორტის პოპულარიზაცია, ტერიტორიების დასუფთავება);

¹ ჯანმრთელობის ხელშეწყობა, არის მიდგომა, ხელს უწყობს გაზრდილი სიკვდილიანობის შემცირებას, წამყვანი რისკ ფაქტორებისა და ჯანმრთელობის დეტერმინანტების პრობლემის გადაჭრას, ჯანდაცვის მდგრადი სისტემების გაძლიერებას და კრიტიკულ როლს თამაშობს როგორც გადამდები და ასევე არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის გამოსავალის გაუმჯობესებაში.

- სოციალური სამართლიანობა (განსაკუთრებული ყურადღება გარემოს დაბინძურების მქონე ტერიტორიებზე, სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა, ქუჩის განათების გაუმჯობესება, წვდომის გაუმჯობესება და ა.შ.);
- ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება და ზოგადი სურათი (ჰაერის დაბინძურების წყაროებში, ე.ი. საგზაო ტრანსპორტი, მწვანე ტერიტორიების განვითარება, ხმაურის შემცირების ღონისძიებების განხორციელება);
- წყლის მოხმარება და ჩამდინარე წყლების შეგროვება (წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის შეგროვების სისტემების დაგეგმვა, წყლის მოხმარების შეზღუდვა იმ ადგილებში, სადაც არ არის ჩამდინარე წყლების შეგროვების შესაძლებლობა);
- ნიადაგის ხარისხი (დაბინძურების გაწმენდა, მწვანე ტერიტორიების შენარჩუნება) სივრცითი დაგეგმარების დროს ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების ძირითადი მიზნებია ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოქმედი რისკ-ფაქტორების:
 - შესაძლო გავლენის იდენტიფიცირება, აღწერა და შეფასება;
 - ზემოქმედების ეფექტების აღწერა;
 - საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკების აღწერა და გავლენის მნიშვნელობის შეფასება, რისკ-ფაქტორების ზემოქმედებით დაზარალებული ტერიტორიების და უბნების იდენტიფიცირება;
 - სოციალურად დაუცველი, მოწყვლადი ჯგუფების და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოქალაქეების საჭიროებების მაქსიმალური გათვალისწინება;
 - მონიტორინგი, შეფასება და პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვა.

1. ავადობა და ხელმისაწვდომობა სამედიცინო სერვისებზე არსებულ და სამომავლოდ ლეზარდესა და მის განვითარების ტერიტორიაზე

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებით, საქართველოში 2010-2016 წლებში 3%-ით შემცირდა ყველა მიზეზით გამოწვეული ავადობის ტვირთი (DALYs)², თუმცა მოიმატა არაგადამდები დაავადებებით ავადობის ტვირთის ხვედრითმა წილმა (83.3% - 2010 და 85.3% - 2016). ასევე დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მონაწილეობით საქართველოში 2013 წელს მიმდინარეობდა ავადობის გლობალური ტვირთის კვლევა აგტკ (Global Burden of Disease Study – GBD), რომელიც წარმოადგენს სიკვდილიანობის და დაავადებულობის,

² ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია ავადობის ტვირთის გასაზომად იყენებს არაქმედიტუნარიანი სიცოცხლის წლებს (DALYs), რომელიც ასახავს მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე როგორც სიკვდილიანობის, ისე ავადობის შედეგებს.

ტრავმების და რისკ-ფაქტორებით გამოწვეული მდგომარეობების გამო დაკარგული ჯანმრთელობის რაოდენობრივად შედარებადი სიდიდეების გაზომვის სისტემურ მეცნიერულ მეთოდს. კვლევის საფუძველზე შეფასდა 2007 და 2017 წლებში სხვადასხვა დაავადებებით გამოწვეული ნაადრევი სიკვდილიანობის გამო სიცოცხლის დაკარგული წლების ოდენობა. აღნიშნულ წლებს შორის ნაადრევი სიკვდილიანობის გამო სიცოცხლის დაკარგული წლების სხვაობის ყველაზე მაღალი წილი გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებზე და ინსულტებზე³ მოდიოდა. სიცოცხლის დაკარგული წლების 10 ძირითადი მიზეზია:

- გადამდები, დედათა, ნეონატალური და კვებითი ავადმყოფობები;
- არაგადამდები ავადმყოფობები;
- ტრავმები.

გაანალიზებული მონაცემების საფუძველზე, ურთიერთკავშირი გარემოს ხარისხობრივ მდგომარეობასა და დაავადებებს შორის დასაბუთებულია კვლევებითა და ექსპერტთა დასკვნებით და მოიცავს 100-ზე მეტ დაავადებას და დაზიანებას. ჯანმოს მონაცემებით, გლობალური სიკვდილიანობის 23% (26% - 5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილობა) განპირობებულია გარემოს მოდიფიცირებადი ფაქტორებით. დაავადებათა სიის სათავეშია ინსულტი, გულის ისემიური დაავადება, დიარეა და სიმსივნური დაავადებები⁴. საქართველოში სიკვდილიანობის 97% გამოწვეულია არაგადამდები დაავადებებით და მაღალია გარემოსთან ასოცირებული გულ-სისხლძარღვთა, ფილტვისა და სხვა ლოკალიზაციის კიბოს, ასთმისა და ფილტვის ქრონიკული ობსტრუქციული დაავადებების ტვირთი.

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ბოლო ხელმისაწვდომი მონაცემებით, ერთ სულ მოსახლეზე ამბულატორიულ-პოლიკლინიკური მომსახურებისთვის მიმართვიანობის საშუალო მაჩვენებელი ევროპის რეგიონის ქვეყნებისთვის ≈6-ს შეადგენს. საქართველოში 2002-2012 წლებში მაჩვენებელი 2.2-ს არ აღემატებოდა. საყოველთაო ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამის ამოქმედების შემდეგ დაფიქსირდა მოსახლეობის მიმართვიანობის მკვეთრი ზრდა, როგორც ამბულატორიულ, ასევე სტაციონარულ დაწესებულებებში. 2015-2016 წლებში ერთ სულ მოსახლეზე ამბულატორიული სერვისის მიმწოდებელ დაწესებულებებში მიმართვიანობამ 3.9-ს მიაღწია, თუმცა 2017 წელს უმნიშვნელოდ შემცირდა და 3.5 გახდა.

ამრიგად, ძალზედ მნიშვნელოვანია მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა, რასაც საფუძვლად უდევს სამედიცინო მომსახურებისადმი ხელმისაწვდომობა, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მთავარი პრიორიტეტია⁵ და საქართველოს

³ წყარო: ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვების და შეფასების ინსტიტუტი. <http://www.healthdata.org/georgia>

⁴ წყარო: „საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმა 2018-2022წწ“

⁵ <https://www.who.int/dg/priorities/health-for-all/en/>

ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების⁶ ერთ-ერთი ძირითად მოთხოვნას წარმოადგენს. სკოპინგის დასკვნა ადამიანური მასშტაბში უნდა განიხილავდეს სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობის საკითხს და მის გაზრდას ახალი სივრცითი მოწყობის დაგეგმარებისას, როგორც თანამედროვე სამედიცინო ტექნოლოგიებით უზრუნველყოფა, რათა დროულად და ხარისხიანად მოხდეს სამედიცინო დახმარების გაწევა როგორც ადგილობრივი მოსახლეობის, ასევე ტურისტებისათვის.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი არ არის კურორტის სამედიცინო მომსახურების უზრუნველყოფის საკითხი.

ზემოაღნიშნული ინფორმაციის გაანალიზების შემდეგ, მნიშვნელოვანია მოძიებულ იქნეს და დაემატოს წარმოდგენილ პროექტს დღეს არსებული და საპროგნოზო მონაცემები განაშენიანების დეტალური გეგმების ტერიტორიების მოცვით კერძოდ:

- ერთ სულ მოსახლეზე ამბულატორიული და სტაციონარული დაწესებულებების სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებების, ასევე სასწრაფო სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფის საკითხი.

2. ფიზიკური აქტივობა, უბედური შემთხვევები და ტრავმები

წარმოდგენილ დოკუმენტში არ არის სრულყოფილად აღწერილი კურორტ ლეზარდეს და მიმდებარე ტერიტორიის განვითარების ჩარჩოში როგორ მოხდება ტრანსპორტის ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე ნეგატიური ზემოქმედების შემცირება. კარგადაა ცნობილი საავტომობილო ტრანსპორტის ნეგატიური ზეგავლენა (ჰაერის, ნიადაგის, წყლის დაბინძურება, ხმაური, გზებზე უსაფრთხოება და ტრავმები, ინსფრასტრუქტურის შეჭრით გამოწვეული სივრცის დანაწევრება, ქალაქური ლანდშაფტისადმი მიყენებული ზიანი და სხვა). საქართველოში, სხეულის დაზიანება სიკვდილის რიგით მეოთხე მიზეზს წარმოადგენს. ზოგად დაზიანებათა სტრუქტურაში საგზაო-სატრანსპორტო ტრავმატიზმს ერთ-ერთი წამყვანი ადგილი უკავია. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, უპირატესობა უნდა მივანიჭოთ ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადაადგილებას განსაკუთრებით ფეხით სიარულსა და საველოსიპედო მოძრაობას, საზოგადოებრივ ტრანსპორტს; განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს, ამ საშუალებათა შეხამების, როგორც დაგეგმვის, ძირითადი ამოცანის სახით განხილვას.

⁶ www.parliament.ge › [associationagreement1](#)

1. გაიზარდოს საზოგადოებრივი ტრანსპორტით, ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების რაოდენობა; (უპირატესობის მინიჭებით უსაფრთხო საცალფეხო და სხვა არა-მოტორიზებულ მოძრაობის სახეზე).
2. ხელი შეეწყოს კერძო ავტოტრანსპორტის გამოყენების მიმზიდველ ალტერნატივებს;
3. შემუშავდეს ლეზარდეს და მიმდებარე ტერიტორიაზე მდგრადი გადაადგილების ინტეგრირებული გეგმა;

მიზანშეწონილია ასევე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების გადაადგილებისათვის ხელშემწყობი გარემოს შექმნა „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციით“ (ძალაშია 2014 წლის 12 აპრილიდან) განსაზღვრული ვადებულებების შესაბამისად, გასათვალისწინებელია მათი უფლებები, რომელიც უნდა აისახოს აღნიშნულ დოკუმენტში, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს საყოველთაო ხელმისაწვდომობა უსაფრთხო, ინკლუზიურ, ხელმისაწვდომ, მწვანე და საზოგადოებრივ ადგილებთან, განსაკუთრებით ქალების, ბავშვების, ხანდაზმული და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთათვის. შესაბამისად, ნებისმიერი საზოგადოებრივი დანიშნულების ობიექტის მშენებლობის დროს გათვალისწინებულ უნდა იქნას შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა ინტერესები.

3. ზედაპირული, მიწისქვეშა და მინერალური წყლების ხარისხი

კურორტი ლეზარდე მდებარეობს მდინარე ლეზარდეს ორივე ნაპირზე შედარებით ვაკე ადგილზე, რომელიც თვალსაჩინოდ არის დაქანებული სამხრეთისა და სამხრეთ-აღმოსავლეთისაკენ. აღსანიშნავია ასევე, რომ ლეზარდემდე მიმავალი გზა მიემართება მდინარე ტეხურის ხეობით და შედის მდ. ლეზარდეს ხეობაში. იმ ადგილებში, სადაც გზა კვეთს მდინარეს - არ არის მოწყობილი ხიდები და მანქანებს უწევს მდინარის გადაკვეთა, რაც მდინარის ადიდების პერიოდში შეუძლებელი ხდება და კურორტი რჩება მოწყვეტილი. პროექტიდან იკვეთება, რომ მოსალოდნელია წყლის რესურსებზე მოთხოვნის ზრდა - კურორტის განვითარებასთან ერთად. შესაძლებელია **ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლის წყაროების** გამოყენება კურორტის წყლით მომარაგებისათვის.

წარმოდგენილ პროექტს უნდა დაემატოს მოსახლეობის წყალმომარაგების საკითხის შესწავლა (წყალმომარაგების ტიპები, სასმელი წყლის ხარისხი, უწყვეტობა, ხელმისაწვდომობა, სასმელი წყლის დაბინძურება, მონიტორინგი და სხვა), მისი გაფართოების შესაძლებლობა განაშენიანება/განვითარების ახალ ტერიტორიებზე შესაძლო ალტერნატივების წარმოდგენით. აუცილებელია შეირჩეს ყველაზე

რელევანტური ღონისძიებები წყალმომარაგებისა და სანიტარიის გასაუმჯობესებლად გრძელვადიან პერსპერტივაში და კურორტის მიწათსარგებლობის გეგმაში შესაბამისი ტერიტორიული ფუნქციების განაწილებისას, მათი გათვალისწინება კერძოდ:

- წყალმომარაგების უზრუნველყოფა (სათანადო ხარისხის 24 სთ);
- წყლის სადისტრიბუციო სისტემების დანერგვა;
- ყველა წყალმომხმარებლის დაერთების უზრუნველყოფა ცენტრალურ საკანალიზაციო სისტემებზე;
- ცენტრალური ჩამდინარე გამწმენდი ნაგებობის მოწყობა;
- საკანალიზაციო ქსელით უზრუნველყოფა;
- ჩამდინარე წყლების ჩაშვების ლიმიტები კომერციული სექტორისთვის;

წარმოდგენილ პროექტში არ არის შეფასებული წყლის რესურსების მიკრობიოლოგიური კვლევის შედეგები, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, რომლებიც ასევე უნდა დაემატოს.

სტიქიური მოვლენები

ლებარდეს ზონა #4 წარმოადგენს კურორტის ცენტრალური ნაწილიდან მეტნაკლებად მოწყვეტილ ტერიტორიას, რომელიც განთავსებულია ძირითადი ტურისტული მარშრუტების მიმართულებით. აღნიშნული ტერიტორიის განვითარება იგეგმება სათავგადასავლო ტურიზმის ფუნქციით, სადაც განთავსდება კემპინგი და ტურისტების მომსახურების ცენტრი. ტერიტორია იმყოფება ღვარცოფის დაბალი რისკის მქონე ზონაში, თუმცა საშიში-გეოდინამიკური პროცესების განვითარების და ტერიტორიის დატბორვის პრევენციის მიზნით მნიშვნელოვანია საპროექტო ღონისძიებების (დამცავი ნაგებობები და სხვ) გატარება და გათვალისწინება განაშენიანების რეგულირების გეგმაში ტერიტორიების ფუნქციური გადანაწილების დროს შესაბამის საპროგნოზო ადგილებში. დეტალურად უნდა იქნეს გაანალიზებული აღნიშნული ტერიტორია მოსალოდნელი საფრთხეებით და შეიზღუდოს მშენებლობა მაქსიმალურად.

კურორტის ტერიტორია მისი ცენტრალური არეალის ჩათვლით, იმყოფება მაღალი სეისმოლოგიური აქტივობის, მეწყერ და ზვავ-საშიშროების ზონაში, წარმოდგენილ პროექტში კი მოცემული არ არის აღნიშნული სახის საფრთხეების თავიდან აცილების კონკრეტული ზომები და მათი ეფექტურობა.

მაშინ, როცა უცნობია ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზემოქმედების მასშტაბი, დაგეგმილი, თუმცა კონკრეტულად მოკლებული, შემარბილებელი ზომებისა და ალატერნატივების ეფექტურობა რთული საპროგნოზოა. აღნიშნულის გათვალისწინებით, წარმოდგენილი სახით პროექტის განხორციელება საფრთხეების

თავიდან აცილების კონკრეტული ზომებისა და მათი ეფექტურობის მითითების გარეშე არ არის მიზანშეწონილი.

„სამკურნალო კატეგორიას მიკუთვნებული წყლის ობიექტების ნუსხისა და მინერალური წყლის ხარისხისადმი წაყენებული ჰიგიენური მოთხოვნების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2002 წლის N 310/ნ ბრძანების მიხედვით, ლეზარდეს მინერალური წყალები წარმოადგენს კლიმატო-ბალნეოლოგიურ ტიპის პროფილაქტიკური, გასტროენტეროლოგიური პროფილის მინერალურ წყალს. სამკურნალო თვისებების მქონე რკინით მდიდარი მინერალური წყაროები სასარგებლოა სასუნთქი გზებისა და საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების სამკურნალოდ. მიწის ზედაპირზე თვითღინებით ამოდის ნარზანის ტიპის რამდენიმე წყარო.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით ლეზარდეს ბუნებრივი სამკურნალო რესურსების დაცვის მიზნით უნდა დადგინდეს სანიტარიული დაცვის ზონები, რომელიც განისაზღვრება „კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარიული დაცვის ზონების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

ასევე, უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს მინერალური წყლების სამკურნალო ფაქტორების ბუნებრივი, ფიზიკური და ქიმიური თვისებების შენარჩუნება და წყლის ობიექტების დაბინძურების, განლევის, დაშრეტისა და გაჭუჭყიანების თავიდან აცილება.

ასევე, „წყალდაცვითი ზოლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის №440 დადგენილების შესაბამისად, უნდა დადგინდეს წყალდაცვითი ზოლის⁷ ფარგლები და მოქმედი აკრძალვები, ასევე წყლის ობიექტებში და წყალდაცვით ზოლებში მოქმედი სპეციალური მოთხოვნები.

4. ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება

ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობის შეფასებას დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც ადამიანის ჯანმრთელობისთვის, ასევე, ბიოლოგიური მრავალფეროვნებისთვის. წარმოდგენილ პროექტში ჰაერის ხარისხის შესახებ მონაცემები არ არის, რაც ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზემოქმედების დეტალური ანალიზის განხორციელების საშუალებას არ იძლევა. დაგეგმარებით გათვალისწინებულმა

⁷ წყალდაცვით ზოლებს მიეკუთვნება მდინარეების, ტბების, წყალსაცავების სანაპირო ზოლები, მაგისტრალური და სხვა არხების გასხვისების ზოლი, აგრეთვე, კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა ზოლები.

საქმიანობებმა შესაძლებელია არ გამოიწვიოს სახიფათო, ტოქსიკური ან მავნე ნივთიერებების გაფრქვევები ჰაერში. თუმცა, მშენებლობის ეტაპზე გარკვეული ზემოქმედება სატვირთო/სატრანსპორტო და სამშენებლო ტრანსპორტის მოძრაობით ან მუშაობით გამოწვეული ნამდვილად იქნება მიმდებარე ტერიტორიაზე. შესაბამისად, მშენებლობის დროს მიზანშეწონილია გაწერილი იყოს ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებასთან მიმართებაში დაგეგმილი შემარბილებელი ღონისძიებები, რათა თავიდან იქნას აცილებული მშენებლობის დროს დასაქმებულთა შესაძლო ექსპოზიცია. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე წარმოებს როგორც სტაციონარული ჰაერის დამაბინძურებელთა მონიტორინგი, ასევე ჰაერის ინდიკატორული გაზომვები სხვადასხვა ტერიტორიაზე. პროექტის თანახმად, დოკუმენტში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შესახებ ინფორმაცია არ არის ასახული და რეკომენდებულია, რომ საბოლოო ანგარიშში წარმოდგენილ იქნეს კურორტის ტერიტორიაზე ჰაერის ხარისხის ფონური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია. ამასთან, პროექტში არ არის გაანალიზებული რა ტიპის საწვავის გამოყენება მოხდება შინამეურნეობებში საკვების მომზადებისა და გათბობის მიზნით, რადგანაც საქართველოში მაღალია შენობისშიდა ჰაერის დაბინძურების მაჩვენებელი.

შინამეურნეობებში საკვების მომზადებისა და გათბობის მიზნით მყარი საწვავის გამოყენებით გამოწვეული ექსპოზიციის მაღალი დონე, ერთ-ერთ უმთავრეს რისკ-ფაქტორს წარმოადგენს ჯანმრთელობისათვის, განსაკუთრებით ბავშვებისა და ქალებისათვის.

WHO მონაცემთა ბაზაში (Public Health and Environment (PHE): Household air pollution/Population using solid fuels (%) 2013) არსებული მონაცემების მიხედვით, საქართველოს მაჩვენებლები ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია ევროპის რეგიონში (სოფლის მოსახლეობის 84%; ქალაქის - 12%; საერთო - 46%) და აჭარბებს, როგორც საერთო რეგიონულ მაჩვენებელს (<5%), ასევე, გლობალურ მაჩვენებელს (41%). თუმცა, შეესაბამება მსოფლიო ბანკის საშუალო და დაბალშემოსავლიანი ქვეყნების მოხმარების დონეს (56%). აღნიშნული საკითხი გათვალისწინებული უნდა იყოს კურორტის გაზომვარაგების ინფრასტრუქტურის განვითარება/დაგეგმვისას.

უნდა დაიგეგმოს სამომავლოდ ატმოსფერული ჰაერის ხარისხობრივი მდგომარეობის მონიტორინგი, ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ემისიების შემარბილებელი ღონისძიებები შემუშავებული მშენებლობის და ექსპლუატაციის ფაზებისათვის ალტერნატივების გათვალისწინებით. ასევე მიზანშეწონილად მიგვაჩნია „მწვანე ქალაქის“ და ენერგოეფექტურობის პრინციპების დანერგვა შენობა ნაგებობების მშენებლობის პროცესში.

5. ხმაური

პროექტში აღნიშნულია, რომ ხმაურის და ვიბრაციის წარმოქმნა შესაძლებელია განაშენიანების შედეგად გაჩნდეს დასახლებული ტერიტორიაზე, რაც შესაბამისად წარმოადგენს ხმაურის წარმოქმნის წყაროს. ხმაურის მაღალი ინტენსივობის წარმოქმნა

ასევე დაკავშირებული იქნება კურორტის სამშენებლო სამუშაოების განხორციელებასთან.

მოგეხსენებათ, რომ ხმაური არის საერთო-ბიოლოგიური გამაღიზიანებელი. ამდენად, იგი მოქმედებს ადამიანის მთელ ორგანიზმზე და, სპეციფიკური დაზიანების გარდა, შეიძლება გამოიწვიოს ზოგადი ხასიათის ცვლილებებიც.

დასახლებული პუნქტის სელიტებურ ზონასა და საცხოვრებელ სათავსებში ხმაურის დასაშვებ დონედ ითვლება ხმაურის ისეთი სიდიდე, რომელიც არ იწვევს ადამიანზე პირდაპირ ან ირიბ უარყოფით მოქმედებას, არ აქვეითებს მის მუშაობის უნარს, არ მოქმედებს უარყოფითად მის თვითგრძნობასა და განწყობაზე, არ იწვევს ხმაურის მიმართ მგრძნობიარე სისტემის ფუნქციური სისტემის არსებით ცვლილებას.

სავარაუდოა, რომ ტურისტული ნაკადის მომატების, დასახლებულ ზონაში სასტუმროების, რესტორნების, კაფეების და სხვა სამასპინძლო დაწესებულებების ფუნქციონირება გამოიწვევს ხმაურის არასასურველ ზეგავლენას. ხმაურის დონის შესწავლის შემდეგ მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ხმაურის არასასურველი გავლენის შემცირებისათვის უნდა დაიგეგმოს ან გამოყენებულ იქნას:

- ხმაურის წყაროს საინჟინრო-ტექნიკური და ორგანიზაციულ-ადმინისტრაციული ღონისძიებები;
- ხმაურისაგან დაცვის ობიექტზე შენობის კონსტრუქციების ხმაურსაიზოლაციო თვისებების გაზრდის კონსტრუქციულ-სამშენებლო მეთოდები და გეგმარებითი მეთოდები.

6. ელექტრომაგნიტური ველის გამოსხივება

წარმოდგენილ პროექტში არ არის ნახსენები მაღალი ძაბვის ელექტრო გადამცემი ხაზებით განპირობებული ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომელიც უნდა შეფასდეს სამომავლოდ და არსებობის შემთხვევაში დაიგეგმოს სათანადო ღონისძიებები ადამიანთა ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შესამცირებლად.

7. ნიადაგი

კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშში ნიადაგის მდგომარეობასთან დაკავშირებით, მოწოდებულია შემდეგი სახის ინფორმაცია ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე ზემოქმედების შესახებ: დაგეგმარების განსახორციელებლად, მშენებლობის ეტაპზე მოხდება ნიადაგის ზედა ნაყოფიერი ფენის მოხსნა, შესაბამისი დასაწყობება და აღდგენა კანონმდებლობის და საუკეთესო პრაქტიკის მოთხოვნების მიხედვით. ზემოქმედება ექნება გრუნტის სამუშაოებს და მათ ინტენსივობას. მშენებლობის დროს ნიადაგის ეროზიის საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება და შესაბამისი ღონისძიებების გატარება დასჭირდება. მნიშვნელოვანია, წინასწარ განისაზღვროს

კონკრეტულად რა სახის ღონისძიებები გატარდება მშენებლობის დროს ნიადაგის ეროზიის საკითხთან მიმართებაში.

წარმოდგენილ დოკუმენტში არ არის მონაცემები ნიადაგში მავნე ნივთიერებების შემცველობის შესახებ. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ინფორმაციით, დაბინძურებული ნიადაგი, შესაძლოა, იყოს მრავალი დაავადების გამომწვევი ფაქტორი, მიზანშეწონილია, ნიადაგის დაბინძურების მონიტორინგის წარმოება დამაბინძურებლის გამოვლენის მიზნით და მომავალში მათი გაუვნებელოების ღონისძიებების გატარება.

ასევე, წარმოდგენილი ინფორმაციით, გეოლოგიური საფრთხეებიდან კურორტ ლეზარდეს ტერიტორიას ყველაზე მეტ საფრთხეს უქმნის ღვარცოფული პროცესები, ასევე, ლოკალურ უბნებზე ქვათაცვენა/კლდეზვავური პროცესების პერიოდული გააქტიურება. აღნიშნული საკითხი საჭიროებს დამატებით გამოკვლევას. მეწყრული პროცესები არ ფიქსირდება და წარმოქმნა-გააქტიურება არც მომავალში არის მოსალოდნელი კურორტის გეგმარებით ტერიტორიაზე.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ეს საკითხი, შეიძლება, აქტუალური გახდეს მისასვლელი გზის რეაბილიტაციის პროექტირების დროს; მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს მშენებლობისას და ექსპლუატაციის პერიოდში გეოლოგიური პროცესებისა და ზვავების აქტივაციის საფრთხეს, რათა უზრუნველყოფილ იქნას როგორც მომუშავე პირთა, ისე მაცხოვრებელი და დამსვენებელი პირების უსაფრთხოება.

8. ნარჩენების მართვა

ნარჩენების მართვის მხრივ, დოკუმენტი განიხილავს მხოლოდ ზოგად ინფორმაციას, კერძოდ, ახალი დასახლებით გამოიწვევს ნარჩენების წარმოქმნას, „ნარჩენი წყლების წარმოქმნის“ ჩათვლით. თუმცა არ არის მითითებული რა ტიპის ნარჩენების წარმოქმნასთან გვექნება საქმე, მხოლოდ საყოფაცხოვრებო თუ ასევე სამედიცინო.

ვინაიდან კურორტის განაშენიანების გეგმაში გათვალისწინებულია ძველი სანატორიუმის აღდგენა და ახალი სამკურნალო დაწესებულებების მშენებლობა, სავარაუდოა, რომ სამედიცინო ნარჩენები წარმოიქმნება, რომელსაც სჭირდება განსაკუთრებული მართვა შეგროვების, დასაწყობების და გატანის/უტილიზაციის ჩათვლით. ასევე, მნიშვნელოვანია ახალი მშენებლობების პერიოდში წარმოქმნილი სამშენებლო ნარჩენების მართვის (შეგროვება, გატანა, უტილიზაცია) საკითხები კურორტის განვითარების პერიოდში.

ტურისტული პერიოდის გააქტიურებისას, ტურისტებისა და დამსვენებლების ნაკადების ზრდასთან ერთად შესაბამისად გაიზრდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენები.

ზემოაღნიშნული მდგომარეობის გათვალისწინებით, განსაკუთრებულ აღნიშვნას იმსახურებს და დროულად უნდა შემუშავდეს კურორტ ლეზარდესთვის ნარჩენების მართვის გეგმა.

მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, რომ აღნიშნულ გეგმაში გათვალისწინებულ იქნეს “ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ” საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილი №160 დადგენილების მოთხოვნები.

მნიშვნელოვანია, გათვალისწინებულ იქნეს ნარჩენების პრევენციასა და რეციკლირებაზე ორიენტირებული აქტივობები და შემუშავდეს შესრულების ინდიკატორები, რაც მიიღწევა:

- ნარჩენების პრევენციის, ხელახალი გამოყენების, რეციკლირებისა და აღდგენის ღონისძიებების გატარებით;
- ნარჩენების წარმოქმნის წყაროსთან სეპარირების დანერგვით;

ხოლო რეკომენდაციები გრძელვადიანი აქტივობების დაგეგმვის დროს, უნდა ასახავდეს:

- ნარჩენების შეგროვების სისტემის მოდერნიზაციას;
- ცნობიერების ამაღლების კამპანიებს ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით;
- არალეგალური ნაგავსაყრელების მოწყობის პრევენციის ღონისძიებების გატარებას.

9. ინფორმაცია რადიაციული ფონის და რადიოაქტიური ობიექტების შესახებ

წარმოდგენილ დოკუმენტში - „კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების (სგშ) სკოპინგის ანგარიში“ - კურორტის და დაგეგმილი განაშენიანების ტერიტორიაზე რადიაციული ფონის შესახებ ინფორმაცია არ არის წარმოდგენილი. ვინაიდან ტერიტორია წარმოდგენს სეისმოლოგიურად აქტიურ ზონას, სასურველია, წარმოდგენილი იყოს მონაცემები, შესაძლოა თუ არა ბუნებრივი რადიაციული ფონის მომატება ბუნებრივი კატაკლიზმების აქტივაციის შემთხვევაში და რამდენად იმოქმედებს ადამიანის ჯანმრთელობაზე.

რეკომენდაციები

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის და მონაცემების გაანალიზების შემდეგ, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ავტორთა მიერ სკოპინგის ანგარიშში ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების ჩართვა, შედეგების ინტერპრეტაცია და მოცემული პროცესების შედეგად ექსპერტული რეკომენდაციების დაფიქსირება, რომელიც დიდ გავლენას მოახდენს კურორტ ლეზარდეს და მიმდებარე ტერიტორიებზე მიწის გამოყენების წესებზე. შესაძლებელია დამატებით გაჩნდეს ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოქმედი რისკ-ფაქტორი, რომელიც სხვადასხვა ალტერნატივაში უნდა შეფასდეს და მოწოდებული იყოს შემარბილებელი ღონისძიებები.

ქალაქის მდგრადი განვითარების ერთ-ერთი მთავარი ეკონომიკური ფაქტორის როლის გათვალისწინებით, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მეტი აქცენტი გაკეთდეს:

- ლეზარდე, როგორც კლიმატურ-ბალნეოლოგიური საკურორტო ზონა, რომელიც მდიდარია მინერალური წყლებით. ასწლოვან წიწვოვან ტყეში ჩაფლული რკინით მდიდარი მინერალური წყაროების სამკურნალო თვისებები სასარგებლოა სუნთქვისა და საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების სამკურნალოდ. 1948-50 წლებში, საავტომობილო გზის გაყვანის შემდეგ სამკურნალო დაწესებულებები და დასასვენებელი სახლები აშენდა. 1980-იან წლებში მინერალური წყლის მინის ბოთლებში ჩამოსხმაც დაიწყო, თუმცა 90-იან წლებში განვითარებული პოლიტიკური მოვლენების გამო აქ საკურორტო ინფრასტრუქტურა მოიშალა. ამრიგად, მნიშვნელოვანია მისი, როგორც საკურორტო ადგილების გამოვლენა, ინფრასტრუქტურის განვითარება და ტურიზმის მათ შორის სამედიცინო ტურიზმის ქსელში ჩართვა.
- ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება, სასტუმროების სექტორის განვითარება შესაძლებელს გახდის მაღალი, საშუალო და დაბალი კლასის ტურისტების განთავსებას ლეზარდეში უახლოეს მომავალში, რაც მნიშვნელოვნად გაზრდის დარგში ერთეულ მოსახლეზე გენერირებულ შემოსავალს და ადამიანთა დასაქმებას.
- საცხოვრებელი ფართობის სიდიდეზე განაშენიანების უბანზე, ტიპური პროექტების შერჩევის მიზანშეწონილობის, შენობების ორიენტაციის მართებულობის, შენობებს შორის მინიმალურად დასაშვები დაცილების მანძილის დაცვაზე, სოციალურ და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო დანიშნულების დაწესებულებებზე მოთხოვნილების გაანგარიშებაზე, მათი რადიუსი, გამწვანება, სპორტული და სათამაშო მოედნების განლაგება და სხვა.

დასკვნა

წარმოდგენილი სკოპინგის დოკუმენტი შესაბამისობაში უნდა მოვიდეს „სივრცითი დაგეგმარების, არქიტექტურისა და საამშენებლო საქმიანობის კოდექსის“ საქართველოს კანონის მოთხოვნებთან.

წარმოდგენილია ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის კონცეფცია, ასევე დასკვნითი ანგარიში და გეგმის მომზადების დროს ჩატარებული შეხვედრების ოქმები.1. ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმის სკოპინგის დოკუმენტში ნაწილობრივ არის მოძიებული ინფორმაცია და გათვალისწინებული ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოქმედი რისკ-ფაქტორები, შემარბილებელი ღონისძიებები.

2. გეგმარებითი ღონისძიებები ბუნებრივი და ტექნოგენური საგანგებო სიტუაციებისგან ტერიტორიის დასაცავად, სამოქალაქო უსაფრთხოების ზომების გასატარებლად ხანძარსაწინააღმდეგო უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად წარმოდგენილ პროექტში შეიძლება ჩაითვალოს არადაამაკმაყოფილებლად და საჭიროებს დამატებით შესწავლას და გაანალიზებას შესაბამის უწყებებთან.

წარმოდგენილი მასალების მიხედვით სკოპინგის დოკუმენტში არ არის შეფასებული სათანადოდ ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოქმედი ძირითადი პრიორიტეტული რისკ-ფაქტორები და არ არის საკმარისი ინფორმაცია მოძიებული.

ტერიტორიის ფუნქციურ გადანაწილებამდე, უპირველესად, უნდა დადგინდეს ლებარდეს მინერალური, ბუნებრივი სამკურნალო რესურსების დაცვის მიზნით სანიტარიული დაცვის ზონები, რომელიც განისაზღვრება „კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარიული დაცვის ზონების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

აღსანიშნავია, ასევე რომ კურორტის ტერიტორია მისი ცენტრალური არეალის ჩათვლით, იმყოფება სეისმოლოგიური აქტივობის, მეწყერ- და ზვავ- საშიშროების ზონაში, პროექტში მოცემული არ არის აღნიშნული სახის საფრთხეების თავიდან აცილების კონკრეტული ზომები და მათი ეფექტურობა.

მაშინ, როცა უცნობია ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზემოქმედების მასშტაბი, დაგეგმილი, თუმცა კონკრეტიკას მოკლებული, შემარბილებელი ზომებისა და ალტერნატივების ეფექტურობა რთული საპროგნოზოა მეწყერ- და ზვავ-საშიშროების ზონაში, წარმოდგენილი სახით პროექტის განხორციელება და შესაბამისი საფრთხეების თავიდან აცილების კონკრეტული ზომებისა და მათი ეფექტურობის გარეშე და მათ მითითებამდე, არ მიგვაჩნია მიზანშეწონილად.

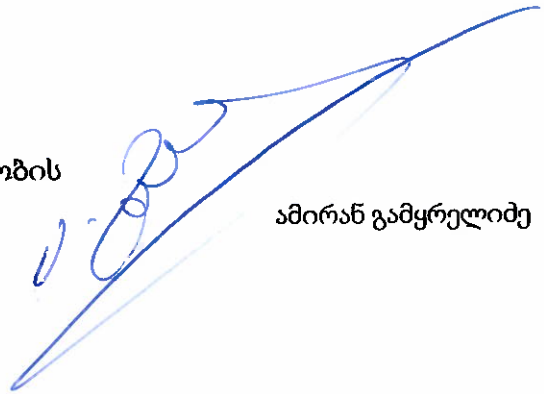
პროექტში უნდა გაანალიზდეს როგორც ძირითადი, ასევე სტრატეგიული დოკუმენტით გათვალისწინებული ღონისძიებების შესაძლო ალტერნატივების შემთხვევაში, ცხრილების სახით და შესაბამისი ფორმატით წარმოდგენილ იქნეს:

- ადამიანის ჯანმრთელობაზე ამჟამად მოქმედი და პოტენციური რისკ-ფაქტორები, მათი ზემოქმედების არეალი და მასშტაბები.
- დაიგეგმოს თავიდან აცილებისა და/ან შემარბილებელი ღონისძიებები;

წარმოდგენილი ინფორმაციის კვლევების/ მტკიცებულებების შეფასება

სკოპინგის დასკვნისთვის და ასევე შემდგომში გასაცემი რეკომენდაციებისათვის შემუშავდა სპეციალური მატრიცა (დანართი 1), შემდეგი კომპონენტების მიხედვით

სსიპ ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა
კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრის გენერალური დირექტორი

ამირან გამყრელიძე

დანართი 1

რეკომენდაციები კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა დოკუმენტაციის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშისათვის

კითხვები ჯანმრთელობის ს ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლები					
ითვალისწინებს თუ არა ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა სგშ ლეზარდეს მოსახლეობის ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლების შესწავლასა და საბაზისო მონაცემთა პროფილის განსაზღვრას?	მოსახლეობა	მოსახლეობის ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლები (მოსახლეობის სრული დემოგრაფიული პროფილი, შობადობა, სიკვდილიანობა, ბუნებრივი მატება, სხვა ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლები წარმოადგენს საფუძველს პოპულაციური ჯანმრთელობის პროფილის განსაზღვრისა და ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების მართებულად წარმოებისათვის. მონაცემთა ზაზა - საექსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.	რეკომენდებულია ლეზარდეს მოსახლეობის ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლების შესწავლა, საბაზისო მონაცემთა დადგენის, მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმით გათვალისწინებული ლონისძიებების მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზეგავლენის მართებულად შეფასებისა და მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ჩარჩოს განსაზღვრისათვის.		☐ დადებითი ☐ უარყოფითი ☒ ნეიტრალური
მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურება, სოციალური სერვისები, დასაქმება					

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილებების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაზამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაზამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ჯანდაცვით სერვისებზე ზეგავლენის შეფასებას?	მოსახლეობა, ადამიანის ჯანმრთელობ ა	მოსახლეობის უზრუნველყოფა ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი ჯანდაცვითი სერვისებით, წარმოადგენს უმთავრეს გარანტიას ჯანმრთელობის შენარჩუნებისა და გაუმჯობესებისათვის, რაც კრიტიკულად მნიშვნელოვანია მდგრადი განვითარების მისაღწევად. მონაცემთა ბაზა - საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.	რეკომენდებულია, ჯანდაცვითი სერვისებზე ზეგავლენის შეფასებისათვის შესწავლილი იქნეს ხელმისაწვდომობის არსებული საბაზისო დონე და პროფილი, განისაზღვროს განვითარების პრიორიტეტები და მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის კრიტერიუმები/ინდიკატო რები.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა სამედიცინო დაწესებულებები თ უზრუნველყოფას ან/და ახლით ჩანაცვლებას?	მოსახლეობა, ადამიანის ჯანმრთელობ ა	ჯანდაცვით სერვისებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფისათვის, აუცილებელია სამედიცინო დაწესებულებათა სათანადო ინფრასტრუქტურის არსებობა და განვითარება, პაციენტის უსაფრთხოების, მწვანე ენერგეტიკის პრინციპებისა და ეკოლოგიური უსაფრთხოების გათვალისწინებით. მონაცემთა ბაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს სამედიცინო დაწესებულებებებით უზრუნველყოფის საბაზისო დონე, განვითარების პრიორიტეტები და გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის კრიტერიუმები/ინდიკატო რები.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა	მოსახლეობა,	კარგად განვითარებული სოციალური	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი

კითხვები ჯანმრთელობის ს ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგმ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა არსებული სოციალური ინფრასტრუქტურ ის (სააღზრდელი, საგანმანათლებლ ო, სოციალური ზრუნვისა და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის) შენარჩუნებას და შემდგომი განვითარების უზრუნველყოფას ?	მატერიალურ ი აქტივები	ინფრასტრუქტურა ჯანმრთელობის ხელშეწყობი მნიშვნელოვანი ფაქტორია. სოციალურ ინფრასტრუქტურაზე წვდომის დეფიციტი არაპროპორციულად არის გამოხატული ქალებში, სკოლის მოსწავლეებში, ხანში შესულ ადამიანებში და უნარშეზღუდულ მოსახლეობაში. მომსახურებასთან გართულებული წვდომა საზოგადოების გაუცხოების არსებითი ფაქტორია, და უკავშირდება ჯანმრთელობის პრობლემებს. მონაცემთა ზაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, საქართველოს განათლების მეცნიერების კულტურისა და სპორტის სამინისტრო; საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი.	იქნეს სოციალური ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფის საზაზისო დონე, განვითარების პრიორიტეტები ჯანდაცვითი ხედვის გათვალისწინებით და გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის კრიტერიუმები/ინდიკატო რები.		☐ ნეიტრალური
მოიცავს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა სხვადასხვა სოციალური ჯგუფებისთვის შესაფერისი ადგილობრივად დასაქმების დონის ზრდის შესაძლებლობებს ?	მოსახლეობა	იზოლირებულმა ცხოვრებამ შეიძლება მოწყვლადი ჯგუფების გარიყვა გამოიწვიოს. ადგილობრივი დასაქმების შესაძლებლობა ფეხით სიარულსა და ველოსიპედით მოძრაობას ხდის შესაძლებელს. უმუშევარ ადამიანებში მაღალია ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის რისკები და შესაბამისად მცირდება სიცოცხლის ხანგრძლივობა. არამდგრადი და დაბალანაზღაურებადი სამუშაო შეიცავს მაღალ რისკებს უზედური	რეკომენდებულია, სგმ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს დასაქმების საზაზისო დონე, განვითარების პრიორიტეტები ჯანდაცვითი ხედვის გათვალისწინებით და გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის კრიტერიუმები/ინდიკატო რები.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგმ მიმართულუბ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		შემთხვევების, ინფექციების გავრცელებისადმი და ზრდის ჯანმრთელობისთვის საზიანო ქცევების აღბათობას, როგორცაა მაგ., თამბაქოსა და ალკოჰოლის მოხმარება. მონაცემთა ბაზა -მარტვილის მუნიციპალიტეტი; საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი.			

მოსახლეობის ჯანმრთელობის პროფილი

ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა არაგადამდები დაავადებების და მათი რისკ- ფაქტორების არსებული ტენდენციების შეფასებას და მათი შემცირების ლონისძიებებს?	ადამიანის ჯანმრთელობ ა	არაგადამდები დაავადებები (აგდ) წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს პრობლემას მსოფლიოს მასშტაბით როგორც მოცემულ ეტაპზე, ასევე სავარაუდოდ მომავალშიც. ეს დაავადებები მომე ტვირთია როგორც მოსახლეობის ჯანმრთელობისთვის, ასევე ჯანდაცვის სისტემებისთვის და საფრთხეს უქმნის ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას მსოფლიო მასშტაბით. ისინი სიღარიბის ძირითად მიზეზს წარმოადგენს და წარმოქმნის ბარიერს ეკონომიკური განვითარებისათვის. მსოფლიო ეკონომიკურმა ფორუმმა აგდ- ები აღიარა გლობალური ეკონომიკის რიგით მეორე ყველაზე მწვავე საფრთხედ სავარაუდო და პოტენციური ეკონომიკური დანაკარგების თვალსაზრისით. საქართველოში სიკვდილიანობის 94% გამოწვეულია არაგადამდები დაავადებებით, აქედან 64% მოდის გულ- სისხლძარღვთა დაავადებებზე , 12% - სიმსივნეებზე, 2% - დიაბეტზე, 4% - ქრონიკულ რესპირატორულ	რეკომენდებულია, სგმ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს არაგადამდები დაავადებების არსებული ტენდენციები მარტვილის მუნიციპალიტეტისათვის, ხოლო შემცირების არაგადამდები დაავადებების ტვირთის შემცირების ღონისძიებები გათვალისწინებული იქნეს ყველა შესაბამის მიმართულებაში.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
--	------------------------------	---	---	--	---

კითხვები ჯანმრთელობის ს ფაქტორების შესახებ ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულ ა ⁶	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		დაავადებებზე, ხოლო სხვა არაგადამდებ დაავადებებზე მოდის საერთო სიკვდილიანობის 11%. მონაცემთა ზაზა - საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებთან დეფნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.			
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა გადამდები დაავადებების არსებული ტენდენციების შეფასებას და მათი შემცირების ღონისძიებებს?	ადამიანის ჯანმრთელობა	საქართველოში ისევე, როგორც ჯანმოს ევროპის რეგიონის ქვეყნების უმრავლესობაში, გადამდები დაავადებები ავადობის ერთ-ერთ უმთავრეს მიზეზს წარმოადგენს. გადამდები დაავადებებით ავადობის მაჩვენებელი ქვეყნის განვითარებისა და მოსახლეობის კეთილდღეობის რეალური დონის ერთ-ერთი ძირითადი მაჩვენებელია. მონაცემთა ზაზა - საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებთან დეფნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს გადამდები დაავადებების არსებული ტენდენციები მარტვილის მუნიციპალიტეტისათვის, ხოლო გადამდები დაავადებების ტვირთის შემცირების ღონისძიებები გათვალისწინებული იქნეს ყველა შესაბამის მიმართულებაში.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ტრავმებისა და დაზიანებების არსებული ტენდენციების შეფასებას და მათი შემცირების ღონისძიებებს?	ადამიანის ჯანმრთელობა	ჯანმოს ევროპის რეგიონში 0-დან 19 წლამდე ასაკის ბავშვებსა და მოზარდებს შორის სიკვდილიანობის წამყვან მიზეზს ტრავმატიზმი წარმოადგენს. ავადობის უდიდესი ტვირთი ამ კატეგორიაში ენიჭება ავტო-საზზაო ტრავმატიზმს, რომელსაც მოსდევს საყოფაცხოვრებო ტრავმატიზმი და გართობა-დასვენებისას მიღებული ტრავმები. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ტრავმებისა და დაზიანებების არსებული ტენდენციები მარტვილის მუნიციპალიტეტისათვის, ხოლო დაავადებების ტვირთის შემცირების ღონისძიებები გათვალისწინებული იქნეს ყველა შესაბამის მიმართულებაში.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ს ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		საგზაო უსაფრთხოების ევროპის რეგიონის ანგარიშის შესაბამისად, საქართველოში ავტოსაგზაო ტრავმატიზმით სიკვდილიანობის ზოგადი ტენდენციანშეესაბამება საერთო ევროპულს და ყველაზე მაღალია 18-40 ასაკობრივ კატეგორიაში. მონაცემთა ბაზა - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო; საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.			
ითვალისწინებს თუ არა ლუბარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის არსებული ტენდენციების შეფასებას და მათი შემცირების ლონისძიებებს?	ადამიანის ჯანმრთელობ ა	დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ერთ-ერთი წამყვანი პრიორიტეტი, ჯანმრთელობის დაცვის სისტემისა და ქვეყნის ეკონომიკური მდგრადობის პრიორიტეტული ინდიკატორი და მოსახლეობის განვითარების მნიშვნელოვანი ქვაკუთხედა. 2016-2030 წლების ქალთა, ბავშვთა და მოზართა ჯანმრთელობის გლობალური სტრატეგიის თანახმად, 2030 წლისათვის მსოფლიოს თითოეულ ქვეყანაში ყველა ქალმა, ბავშვმა და მოზარდმა უნდა შეძლოს თავიანთი უპირველესი უფლების რეალიზება, რომელიც მოიცავს მათი ფიზიკურ განვითარების, მენტალურ ჯანმრთელობის სერვისებზე წვდომისა და კეთილდღეობის უფლებას. საქართველოში მნიშვნელოვნად შემცირდა დედათა და ბავშვთა	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის არსებული ტენდენციები მარტვილის მუნიციპალიტეტისათვის, ხოლო დაავადებების ტერითის შემცირების ლონისძიებები გათვალისწინებული იქნეს ყველა შესაბამის მიმართულებაში.		☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგმ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		<p>სიკვდილიანობა. თუმცა კვლავ მაღალია სიკვდილიანობა პრევენტაბელური დაავადებებით, რომელთა თავიდან აცილება შესაძლებელია ხარისხიანი სამედიცინო სერვისების მიწოდებითა და ჯანმრთელობის ისეთი დეტერმინანტების გაუმჯობესებით გზით როგორცაა სოციალური, ეკონომიკური თუ ქცევითი.</p> <p>მონაცემთა ზაზა - საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.</p>			

ფიზიკური გარემოს რისკ-ფაქტორები (წყალი, ჰაერი, ნიადაგი, ხმაური, ქიმიური და რადიაციული უსაფრთხოება, ნარჩენები)

ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა მოსახლეობის უზრუნველყოფას ხარისხიანი და უწყვეტი სასმელი წყალმომარაგები თ?	ნიადაგები; წყალი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობ ა	არაკეთილსაიმედო ხარისხის სასმელი წყლის ზეგავლენა მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე, წარამოადგენს მნიშვნელოვან რისკს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის თვალსაზრისით, წყლის ფაქტორთან დაკავშირებული დაავადებების გავრცელების გამო. არასათანადო ხელმისაწვდომობა ხარისხიანი და უსაფრთხო სასმელი წყლისადმი, ასევე განაპირობებს მნიშვნელოვან უთანაბრობას ჯანმრთელობასთან დაკავშირებით და ზარიერს სიღარიბის აღმოსაფხვრელად. მონაცემთა ზაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი,	რეკომენდებულია, სგმ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს მარტვილის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ხარისხიანი და უწყვეტი სასმელი წყალმომარაგებით უზრუნველყოფის არსებული საბაზისო დონე, დაიგეგმოს გაუმჯობესების ლონისმიერთა კომპლექსი და გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ. დანართი I.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
---	--	--	--	----------------	---

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილებების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, სურსათის ეროვნული სააგენტო, საქსტატი.			
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გვეგმა მოსახლეობის ხელმისაწვდომობ ის გაუმჯობესებას ადეკვატური სანიტარიული პირობების, წყალარინებისა და კანალიზაციის სისტემებისადმი?	ნიადაგები; წყალი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობ ა	ჯანმოს ევროპის რეგიონში, წყლის ხარისხთან, ცუდ ჰიგიენურ პრაქტიკასა და სანიტარიასთან ასოცირებული დიარეები განაპირობებს 33000 ადამიანის სიკვდილს ყოველწლიურად და 1182000 ინვალიდობაზე დაკარგულ წელს, ამასთან, აღნიშნული დაავადების შემთხვევათა 90% ევროპის რეგიონის დაბალ და საშუალო შემოსავლიან ქვეყნებზე მოდის. ამ ტიპის სიკვდილიანობის თავიდან აცილება სრულიად შესაძლებელია და წყლისმიერი დაავადებების რიცხვი სწრაფად დაიკლებს, თუ იქნება მიღწეული წყლის, სანიტარიისა და ჰიგიენური პრაქტიკის მაღალი სტანდარტები. მონაცემთა ზაზა -მარტვილის მუნიციპალიტეტი, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, სურსათის ეროვნული სააგენტო, საქსტატი.	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს მარტვილის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სანიტარიული პირობების, წყალარინებისა და კანალიზაციის სისტემებისადმი ხელმისაწვდომობის არსებული საზაზისო დონე, დაიგეგმოს გაუმჯობესების ლონისძიებათა კომპლექსი და გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ. დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგმ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
გამოიწვევს თუ არა ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა გათვალისწინებული ნიადაგის დაბინძურების არსებული დონის გაუარესებას და ითვალისწინებს თუ არა გეგმა გაუმჯობესების ღონისძიებებს?	ნიადაგები; წყალი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობა	ნიადაგის ქიმიური და ბიოლოგიური დაბინძურება მნიშვნელოვან რისკებს ქმნის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის თვალსაზრისით, რაც დაკავშირებულია სხვადასხვა გადამდები და არაგადამდები დაავადებების, მოწამვლებისა და დაზიანებების გავრცელების საფრთხესა და პროფესიული ჯანმრთელობის რისკებთან. მონაცემთა ბაზა - მარტივის მუნიციპალიტეტი, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, გარემოს ეროვნული სააგენტო, საქსტატი.	რეკომენდებულია, სგმ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ნიადაგების დაბინძურების არსებული საბაზისო დონის გაუარესების შესაძლებლობის საკითხები სხვადასხვა ტიპის დამაბინძურებლების (ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაქტიური) მიხედვით, განისაზღვროს გაუმჯობესების ღონისძიებები, გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ. დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
გამოიწვევს თუ არა ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა გათვალისწინებული სატმოსფერული ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების დონის გაზრდას და გათვალისწინებულია თუ არა ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების ღონისძიებები?	ჰაერი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობა	ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება დიდ ქალაქებში, განსაკუთრებით წვრილდისპერსიული შეწონილი ნაწილაკებით, წარმოადგენს სერიოზულ პრობლემას საზოგადოებრივი ჯანდაცვისათვის და განაპირობებს დაბინძურებულ დასახლებულ პუნქტებში მცხოვრები მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობის შემცირებას, გულ-სისხლძარღვთა და რესპირატორული დაავადებებით, სიმსივნეებით გამოწვეული ადრეული სიკვდილობის გამო. მონაცემთა ბაზა - გარემოს ეროვნული სააგენტო, საქსტატი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.	რეკომენდებულია, სგმ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების არსებული საბაზისო დონის გაუარესების შესაძლებლობის საკითხები სხვადასხვა ტიპის დამაბინძურებლების (მყარი ნაწილაკები - PM10, PM2.5, აზოტის ჟანგეულები, მიწისპირა ოზონი, გოგირდის დიოქსიდი) მიხედვით, განისაზღვროს გაუმჯობესების ღონისძიებები, გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ. დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგმ მიმართულე ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
<p>ითვალისწინებს თუ არა ლეზარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა შენობისშიდა ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების (მათ შორის თამბაქოს კვამლის მეორადი ზემოქმედებისაგან დაცვის) დონისძიებებს?</p>	<p>ჰაერი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობა</p>	<p>დასახლებული ტერიტორიების ჰაერის დაბინძურების მნიშვნელოვან წყაროს შენობების თბომომარაგება წარმოადგენს. 1990-ან წლებში ცენტრალიზებული თბომომარაგება საქართველოს ყველა დასახლებაში გაუქმდა. საცხოვრებელი და სხვა შენობების გათბობა ინდივიდუალური თბომომარაგების სისტემების ან დანადგარების საშუალებით ხორციელდება. ქალაქებში ამ მიზნით ძირითადად ინდივიდუალური გაზის გამათბობლები გამოიყენება. გამათბობლების ნაწილი შედარებით უსაფრთხო კონსტრუქციისაა, რომელიც საშუალებას იძლევა ნაშენი აირები საცხოვრებელიდან გარეთ გამოვიდეს. თუმცა აგრეთვე ფართოდ გამოიყენება უფრო იაფი გამათბობლები, რომელიც ნაშენ აირებს საცხოვრებელი გარემოს შიგნით გამოჰყოფს. სოფლებში და დაბებში საცხოვრებლის გათბობისა და საჭმლის მომზადებისთვის შეშა გამოიყენება, რომელიც დაბალეფექტურ თუნუქის ღუმელებში იწვის და საცხოვრებლის ჰაერის მნიშვნელოვან დაბინძურებას განაპირობებს. აღნიშნული პრაქტიკა, მნიშვნელოვნად ზრდის ფილტვის ქრონიკული ობსტრუქციული დაავადების განვითარების რისკს როგორც ბავშვებში, ასევე, საკვების მომზადებით დაკავებულ ქალებში. თამბაქოს კვამლის მეორადი ზემოქმედება როგორც საკუთარ სახლში, ასევე - სახლს გარეთ, მნიშვნელოვან საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პრობლემას წარმოადგენს.</p>	<p>რეკომენდებულია, სგმ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს შენობისშიდა ჰაერის დაბინძურების არსებული საზაზისო დონის გაუმჯობესების შესაძლებლობის საკითხები, განისაზღვროს გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.</p>		<p>☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური</p>

კითხვები ჯანმრთელობის ს ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		<p>ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის თამბაქოს წინააღმდეგ ბრძოლის ჩარჩო კონვენციით განსაზღვრული პრინციპების ამოქმედება თამბაქოსაგან თავისუფალი ადგილების შექმნის შესახებ, საკმაოდ ეფექტური იარაღი აღმოჩნდა ადამიანის ჯანმრთელობაზე თამბაქოს ზეგავლენის შესამცირებლად, საქართველოს კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად საკმაოდ სრულადაა ასახული თამბაქოს ჩარჩო კონვენციით განსაზღვრული დებულებები, თუმცა მათ სრულყოფილად ასამოქმედებლად კვლავაც ბევრია გასაკეთებელი. აღნიშნული უპირველეს ყოვლისა ეხება საქართველოში მიმდინარე კამპანიას თამბაქოსაგან თავისუფალი სკოლებისა და სამედიცინო დაწესებულებების, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილების შესახებ მონაცემთა ბაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, საქსტატი</p>			
<p>ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ხმაურის დონის შემცირების დონისძიებებს?</p>	<p>მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობ ა</p>	<p>გარემოს ყველაზე გავრცელებულ სტრეს- ფაქტორს წარმოადგენს ხმაური. ურბანული დასახლებების მოსახლეობა იმყოფება ხმაურის ისეთი დონის ზემოქმედების ქვეშ, რომელიც იწვევს ფართო სპექტრის ზეგავლენას ადამიანის ჯანმრთელობაზე. იმისათვის, რომ მიღწეული იქნეს ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული საკითხების რეალური გადაწყვეტა, აუცილებელია ხმაურის მავნე ზემოქმედების შემცირებისაკენ მიმართული სტრატეგიების გადლიერება.</p>	<p>რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ხმაურის შემცირების შესაძლებლობის საკითხები, განისაზღვროს გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.</p>	<p>იხ.დანართი 1.</p>	<p>☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური</p>

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაზამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამომჯობესებელი ქმედებები	შესაზამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		მონაცემთა ზაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, გარემოს ეროვნული სააგენტო			
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ქიმიური და რადიაციული უსაფრთხოების გაუმჯობესებას?	ნიადაგები; ჰაერი; წყალი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობ ა	ქიმიურ და რადიაციურ ნივთიერებებთან ექსპოზიციის ყველა ეტაპი მათი მოპოვების, სინთეზის, სამრეწველო წარმოების, ტრანსპორტირებისა და განთავსების დროს მაღალი რისკის შემცველია საზოგადოებრივი თვალსაზრისით და უკავშირდება დაავადებებისა და დაზიანებების ფართო სპექტრის აღმოცენება გავრცელებას. მონაცემთა ზაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ქიმიური და რადიაციული უსაფრთხოების გაუმჯობესების შესაძლებლობის საკითხები, განისაზღვროს გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ.დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ნარჩენების უსაფრთხო მართვის გაუმჯობესების ლონისძიებებს?	ნიადაგები; ჰაერი; წყალი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელობ ა	ისეთი დამაბინძურებლები, როგორც მაგ., მძიმე ლითონები, ნავთობი, აზბესტი და ნაგავსაყრელიდან გამოფრქვეული გაზი, საზიანო ჯანმრთელობისთვის. ნარჩენების, მათ შორის სამედიცინო ნარჩენების შეგროვება და ნაგავსაყრელის ოპერირება დაკავშირებულია წყლისა ჰაერისა და ნიადაგის დაბინძურებასთან პროფესიული ჯანმრთელობის რისკებთან, რაც მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე. მონაცემთა ზაზა - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, საქართველოს	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საზოგადოებრივი უსაფრთხოების რისკები, განისაზღვროს ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების ლონისძიებები და გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ.დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ზაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ზაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
		გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.			

ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოს მიმართ ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება

ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ფეხით გადაადგილების პრიორიტეტითაა იას და ხელშეწყობას?	მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელო ბ ა	სულ უფრო მეტი ფაქტობრივი მასალა დაგროვდა უკანასკნელი წლების მანძილზე, რომელიც მოწმობს მართებულიად დაგეგმილი საერთო სარგებლობის ხელოვნური სარეკრიაციო ზონებისა და გაშენების მაღალ ეფექტიანობაზე ფიზიკური აქტივობისა და ტრავმატიზმის რისკის შემცირების ზოგადი სურათის მიღებაში. იმისათვის, რომ მოქალაქეებმა სრულყოფილად ისარგებლონ საზოგადოებრივი ადგილებისა და სპორტულ- გამაჯანსაღებელი ობიექტების ქსელის მიერ შეთავაზებული შესაძლებლობებით, სადაც მათ შეუძლიათ დაკავდნენ ფიზიკური აქტივობითა და სპორტით, ამასთან დაცულნი იქნენ ქალაქის პირობებში არსებული, სატრანსპორტო, საყოფაცხოვრებო და სარეკრიაციო სივრცესთან ასოცირებული საფრთხეებისაგან, საჭიროა განსაკუთრებული და სხვა ქვეყნებში აპრობირებული მიდგომების გამოყენება მოქალაქეთა ყოველი	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოს მიმართ მოსახლეობის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების საკითხები, გეგმარების, საზოგადოებრივი და საგზაო ინფრასტრუქტურის, გაშენების მიმართულებებისათვის, განისაზღვროს გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ.დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა ველოსიპედით გადაადგილების პრიორიტეტითაა იას და ხელშეწყობას?	ნიადაგები; ჰაერი; წყალი; კლიმატური ფაქტორები; მოსახლეობა; ადამიანის ჯანმრთელო ბ ა	სულ უფრო მეტი ფაქტობრივი მასალა დაგროვდა უკანასკნელი წლების მანძილზე, რომელიც მოწმობს მართებულიად დაგეგმილი საერთო სარგებლობის ხელოვნური სარეკრიაციო ზონებისა და გაშენების მაღალ ეფექტიანობაზე ფიზიკური აქტივობისა და ტრავმატიზმის რისკის შემცირების ზოგადი სურათის მიღებაში. იმისათვის, რომ მოქალაქეებმა სრულყოფილად ისარგებლონ საზოგადოებრივი ადგილებისა და სპორტულ- გამაჯანსაღებელი ობიექტების ქსელის მიერ შეთავაზებული შესაძლებლობებით, სადაც მათ შეუძლიათ დაკავდნენ ფიზიკური აქტივობითა და სპორტით, ამასთან დაცულნი იქნენ ქალაქის პირობებში არსებული, სატრანსპორტო, საყოფაცხოვრებო და სარეკრიაციო სივრცესთან ასოცირებული საფრთხეებისაგან, საჭიროა განსაკუთრებული და სხვა ქვეყნებში აპრობირებული მიდგომების გამოყენება მოქალაქეთა ყოველი	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში შესწავლილი იქნეს ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოს მიმართ მოსახლეობის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების საკითხები, გეგმარების, საზოგადოებრივი და საგზაო ინფრასტრუქტურის, გაშენების მიმართულებებისათვის, განისაზღვროს გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ.დანართი 1.	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა საზოგადოებრივი ტრანსპორტის ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ინფრასტრუქტურ ის შექმნას?					☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ს ფაქტორების შესაძლო ცვლილებების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი ქმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა გამწვანების სათანადო დონის მიღწევას?		ცალკეული ჯგუფის ინტერესების დაკმაყოფილებისათვის.			☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
ითვალისწინებს თუ არა პროექტი გადაადგილების პრობლემის მქონე ან შეზღუდული შესაძლებლობები ს მქონე პირებისათვის ხელმისაწვდომობ ის გაზრდას ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოსადმი?					☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური ☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური
კლიმატის ცვლილება და ჯანმრთელობა					
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა მწვანე ენერჯეტიკის პრინციპების აქტიურ გამოყენებას, მათ შორის სამედიცინო დაწესებულებები ს ინფრასტრუქტურ ისათვის?		კლიმატური ცვლილებები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ჯანმრთელობის, სოციალურ და გარემო ფაქტორებზე, როგორცაა: სუფთა ჰაერი, უსაფრთხო სასმელი წყალი, საკმარისი საკვები და უსაფრთხო საცხოვრებელი. ჯანმო-ს მონაცემებით ადამიანის ჯანმრთელობაზე განსაკუთრებულ გავლენას კლიმატის ცვლილების სამი ძირითადი დამახასიათებელი მოვლენა ახდენს, რომელთა შორისაა: თბური ტალღები,	რეკომენდებულია, სგშ ფარგლებში გათვალისწინებული იქნეს კლიმატის ცვლილებებისადმი ადაპტაციისა და ჯანმრთელობის ზიანის შემცირების ღონისძიებები, განისაზღვროს გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.	იხ.დანართი 1	☒ დადებითი ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური

კითხვები ჯანმრთელობის ფაქტორების შესაძლო ცვლილების შესახებ/ შეფასების კრიტერიუმი	შესაბამისი სგშ მიმართულებ ა ⁸	შესაძლო ზეგავლენა ჯანმრთელობაზე და მონაცემთა/ მტკიცებულებათა ბაზა შეფასებისა და კვლევისათვის	რეკომენდებული შემარბილებელი ან/და გამაუმჯობესებელი კმედებები	შესაბამისი ნორმატიული და მარეგულირებელი ბაზა, მთავრობის პოლიტიკა	პოტენციური გავლენა ჯანმრთელობა ზე
ითვალისწინებს თუ არა ლებარდეს განაშენიანების რეგულირების გეგმა საცხოვრებელი და საზოგადოებრივი შენობების უზრუნველყოფას სათანადო გეგმარებით, გაგრილება- გათბობით, ჰაერცვლით, ლანდშაფტირები თ კლიმატის არსებულ და პროგნოზირებად ტენდენციათა მონაცემებზე დაყრდნობით?		ბუნებრივი კატასტროფები და შეცვლილი ინფექციური ფონი.			☒ დადებითი ☐ ☐ უარყოფითი ☐ ნეიტრალური